

Notitie beoordeling inbestedingsvoorstel Omrin

1019197-010

Maart 2020

1. Inleiding

Het bestuur van ARCG heeft besloten tot verkenning van de mogelijkheid van inbesteden van verwerking van restafval, gft en grof huishoudelijk afval bij Omrin (handelsnaam voor onder meer Afvalsturing Friesland N.V.) afkomstig van de bij ARCG aangesloten gemeenten Groningen, Het Hogeland en Westerkwartier. Aan dit besluit lag een marktverkenning ten grondslag waarin is nagegaan welke mogelijkheden er zijn voor verwerking van de genoemde afvalstromen bij op de markt opererende private en publieke partijen via aanbesteding, en bij overheidsgedomineerde bedrijven die niet op de markt opereren via inbesteding. Enkele voorwaarden daarbij waren dat het om bedrijven moest gaan die zowel bron- als nascheiding aanbieden, scheidingsrendementen halen die passen bij het beleid van de drie gemeenten, die marktconforme tarieven kennen en die bereid zijn om te investeren in afval/grondstof gerelateerde werkzaamheden in de regio Groningen.

De uitkomst van de verkenning was dat de 'markt' voor een succesvolle aanbesteding beperkt is (naar verwachting weinig inschrijvingen), wat leidt tot de onzekere uitkomsten bij uitbesteding inzake onder meer prijs en voorwaarden die inschrijvende marktpartijen stellen. Ook wat betreft inbesteding is het aantal potentiële partijen beperkt. Bij inbesteding bij een overheidsgedomineerde bedrijf is doorgaans sprake van een relatief stabiele prijsontwikkeling, terwijl de afgelopen jaren hebben laten zien dat de prijzen die in aanbestedingen worden geboden een meer grillige ontwikkeling vertonen. Daarnaast is er bij inbesteding een dubbele relatie tussen ARCG/gemeenten en de verwerkende partij, namelijk als opdrachtgever en als mede-eigenaar. Daaraan hangt wel de prijskaart van de kosten van de aankoop van aandelen. In de marktverkenning is geconstateerd dat de verschillen in prestaties tussen verschillende verwerkers op het vlak van scheidingsrendementen, energieproductie en beperking van emissies beperkt zijn.

Verkenning inbesteding als vervolg op de marktverkenning

Gelet op de prestaties op het vlak van scheiding van afvalstromen, energierendement van de verbrandingsinstallaties, het actuele verwerkingstarief, en de ruimtelijke afstand tot verwerkende bedrijven heeft het ARCG-bestuur er d.d. 7 juni 2019 voor gekozen om de verkenning van de mogelijkheid van inbesteding te richten op het bedrijf Omrin dat gevestigd is te Leeuwarden. Het gaat om inbesteding bij Afvalsturing Friesland N.V. Daartoe zijn vanuit ARCG wensen, eisen en voorwaarden geformuleerd die zijn gebruikt voor een verzoek aan Omrin om een samenwerkingsvoorstel uit te brengen. Deze wensen, eisen en voorwaarden hadden betrekking op:

- het profiel van het bedrijf, waarbij wenselijk werd geacht dat Omrin zich zou ontwikkelen van een Fries bedrijf naar een Noord-Nederlands bedrijf;
- de dienstverlening door ARCG: bronscheiding en nascheiding, transport en op- en overslag;
- de duurzaamheids- en milieuprestaties: scheidingsrendementen, energierendementen, productie van groengas, beperking van emissies;
- optimalisatie van efficiency in transport;
- tarieven en overige kosten;
- omgaan met risico's, calamiteiten en aansprakelijkheden daarbij;
- wijzen van rapporteren over bedrijfsresultaten en prestaties op het vlak van milieu, afval en grondstoffen;
- ontwikkeling van afval en grondstof-gerelateerde werkgelegenheid in Groningen;

- ontwikkeling van capaciteit voor verwerking en bewerking van afval en grondstoffen op het ARCG terrein in Groningen;
- bedrijfseconomische en financiële resultaten van de bedrijfsvoering;
- voorwaarden en kosten van toetreding en uittreding.

Voorafgaand aan het eerste conceptvoorstel en in reactie op de ingediende concepten hebben drie ambtelijke overleggen tussen ARCG en Omrin plaatsgevonden in de periode oktober 2019 - januari 2020.

Hieronder wordt mede naar aanleiding van het voorstel van Omrin dat op 30 januari 2020 aan ARCG is gezonden beoordeeld of het traject om te komen tot inbesteding bij Omrin van huishoudelijk afval, grof huishoudelijk afval en Gft moet worden voortgezet. Dit gebeurt aan de hand van de hierboven genoemde onderwerpen. Per onderwerp reflecteren wij ook op het alternatief voor verwerking van de afvalstromen indien inbesteding niet zou worden doorgezet en wordt overgegaan op aanbesteden op de markt. Tevens benoemen we telkens kort de huidige situatie onder het contract tussen ARCG en Attero.

Aan het eind van de notitie is in paragraaf 12. in een samenvattende tabel in kleuren een beoordeling van de kansen op een succesvol vervolg van de inbesteding aangegeven.

2. Bedrijfsprofiel

Omrin geeft in hoofdstuk 1 van zijn voorstel aan een Noord-Nederlands bedrijf te willen zijn met als werkgebied provincie Friesland, (delen van de) provincie Groningen en het gebied waarin het overheidsbedrijf Area inzamelt: Zuidoost Drenthe. Praktisch moet dit tot uiting komen doordat er productie- en dienstverleningslocaties in de drie Noordelijke provincies worden gerealiseerd. Dit zou concreet betekenis krijgen voor ARCG wanneer op het ARCG-terrein aan de Duinkerkerweg te Groningen een productiefaciliteit wordt gerealiseerd. Omrin schrijft bereid te zijn te investeren in afval/grondstof gerelateerde werkgelegenheid in Groningen.

In het voorstel wordt, naast de productie en dienstverleningsfaciliteiten op diverse plaatsen, benoemd dat het bedrijf meer Noord-Nederlandse activiteiten wil aangaan, actief wil deelnemen in Noord-Nederlandse netwerken en wil samenwerken met Noord-Nederlandse partijen. Het gaat hierbij onder meer om samenwerking met de Universiteit Groningen en de drie noordelijke provincies in het kader van realisatie van een circulaire economie. Ook geeft Omrin in het voorstel aan te streven naar bundeling van Gft-stromen afkomstig van gemeenten uit de drie provincies voor verwerking en productie van groengas en andere producten. Daar waar de Omrin-gemeenten Gft nu nog door derden laten verwerken wil Omrin dit zelf ter hand nemen en ziet het bedrijf hiervoor mogelijkheden in de provincie Groningen en specifiek mogelijk op het ARCG-terrein.

Eigendom en zeggenschap

Qua eigendom en zeggenschap komt dit Noord-Nederlandse profiel niet tot uiting. Voor de toetredende en reeds toegetreden Groningse gemeenten Appingendam, Delfzijl en Westerwolde geldt dat zij eenzelfde eigenaar-status in Omrin hebben en/of krijgen als gemeenten op de Noordwest-Veluwe en in Zuid-Holland. Zij allen hebben zogenaamde letteraandelen B die in aantal begrensd zijn. In de statuten van Afvalsturing Friesland N.V. is vastgelegd dat het totaal aantal uitgegeven aandelen-B maximaal één derde van het totaal aantal uitgegeven aandelen in Afvalsturing Friesland is. Elk aandeel (A en B) geeft recht op één stem in de Algemene vergadering van Aandeelhouders. De houders van B-aandelen kunnen tezamen 1 commissaris voor benoeming in de Raad van Commissarissen (7 commissarissen) voordragen.

In de eigenaar- en zeggenschap structuur blijft het profiel van de oorspronkelijke Friese onderneming dominant. Wij hebben geen zicht op de afspraken van Omrin met het Drentse samenwerkingsverband Area en wat die zouden betekenen voor het profiel van Omrin als Noord-Nederlands bedrijf.

De Algemene vergadering van Aandeelhouders stelt niet alleen de strategische koers van het bedrijf, de begroting en de rekening van Afvalsturing Friesland N.V. vast maar ook jaarlijks de tarieven voor afvalverwerking.

Op inhoudelijke activiteiten kan Omrin een Noord-Nederlands profiel krijgen. In de Governance is dat in beperkte mate het geval. De inbreng en invloed van de spelers op Noord-Nederlands niveau en daarmee het samenwerkingskarakter tussen Omrin en ARCG zal vooral gestalte moeten krijgen op ambtelijk niveau, door ideevorming, overtuiging en voorstellen voor projecten onder andere van de kant van de ARCG. Het is een inbreng en invloed die zal moeten groeien in de komende jaren.

De waarborg voor de ontwikkeling als Noord-Nederland bedrijf is vooralsnog als 'zacht' te kwalificeren en krijgt in de samenvattende tabel aan het eind van deze notitie de kleur oranje – zie paragraaf 12.

Vergelijking met aanbesteding

Bij aanbesteding van verwerking van afvalstromen heeft de ARCG als aanbestedende dienst geen invloed op het profiel van de inschrijvende bedrijven. Wel kunnen in het aanbestedingsdocumenten eisen en wensen worden geformuleerd die er aan bijdragen dat een bedrijf gedurende de looptijd van het contract activiteiten ontwikkelt op Gronings grondgebied en samenwerkt met Groningse of Noord-Nederlandse organisaties. De ARCG moet afwachten of inschrijvers aan de eisen voldoen en in welke mate en op welke wijze in de inschrijvingen aan de wensen tegemoet wordt gekomen. ARCG heeft als opdrachtgever geen invloed op de strategie van de afvalverwerker aan wie de opdracht wordt gegund. Er kunnen alleen eisen en voorwaarden in het contract worden vastgelegd.

Huidige situatie

ARCG en Attero hebben een contractuele verhouding. De huidige invloed van de ARCG op de bedrijfsvoering van Attero is gering. Het eigendom van het afval gaat over van ARCG naar Attero zodra de lading is gestort in de loshal van Attero conform het acceptatieprotocol. Attero bepaalt wat er verder met het afval gebeurt aan de hand van de afgesloten contracten. Er is geen mogelijkheid van sturen op scheidingsrendementen die het bedrijf realiseert.

3. Dienstverlening

Omrin biedt zowel verwerking van brongescheiden stromen als van na te scheiden stromen aan. Brongescheiden restafval wordt verwerkt in de REC (Reststoffen Energie Centrale) te Harlingen. Overig ingezameld huishoudelijk afval wordt nagescheiden in de SBI (scheidings en bewerkingsinstallatie) en vervolgens in de KSI (Kunststof Sorteër Installatie) in Heerenveen waarbij PMD van de rest wordt gescheiden. Bij de nascheiding wordt ook organisch materiaal (ONF), glas, zandig en stenig materiaal uit het afval gehaald. Het residu wordt verbrand in de REC. Omrin kan inspelen op de keuze tussen bron- en nascheiding en kan differentiëren per gemeente.

Omrin verzorgt het transport van de op- en overslaglocatie naar de REC en SBI. Het ARCG-terrein wordt beoogd als op- en overslaglocatie voor Groningse gemeenten. Voor de gemeente Westerkwartier ligt het niet voor de hand dat deze locatie als zodanig wordt gebruikt vanwege de efficiency van transport – geen extra west-oost-west verkeersbewegingen. Daarvoor dient een overslaglocatie te worden benut in Friesland of dient te worden gekozen voor rechtstreekse

aanlevering bij Omrin. Het transport vanuit Het Hogeland wordt thans al uitgevoerd door de Milieudienst Groningen en Omrin die beiden de afvalinzameling in delen van de fusiegemeente (fusie in 2018) Het Hogeland verzorgen. Er dient nader te worden onderzocht welke combinatie van routing en handeling hierbij leidt tot optimalisering van transport, op- en overslag. Het voorstel geeft geen uitsluitsel over de oplossingen voor Westerkwartier en Het Hogeland.

Omrin levert de door ARCG gewenste dienstverlening. Hierbij past een groene kleur.

Vergelijking met aanbesteding

De dienstverlening kan ook worden uitgevraagd via aanbesteding. Er zijn marktpartijen die zowel bronscheiding als nascheiding aanbieden: AVR, Attero, AEB. De dienstverlening is vergelijkbaar met die van Omrin. In de uitvraag kunnen eisen en wensen worden geformuleerd die resulteren in de gewenste dienstverlening gedurende de contractperiode.

Huidige situatie

De ARCG gemeenten leveren het afval (grijs + GFT + grof) individueel aan bij de ARCG aan de Duinkerkenstraat op basis van leverplicht. De brongescheiden afvalstromen worden door de individuele gemeenten zelf vermarkt.

4. Duurzaamheid en milieuprestaties

Op het vlak van duurzaamheid en milieuprestaties gaat het over een aantal onderwerpen. Tot duurzaamheid rekenen wij ook de prestaties in het kader van de doelstellingen op het vlak van hergebruik van afval en grondstoffen.

Nascheiding

Voor de gemeente is nascheiding van belang. Nascheiding is erop gericht om onder meer PMDF uit het restafval te scheiden. Op basis van de meest recente gegevens uit *Wastetool* zijn de PMD-scheidingsrendementen van Omrin 12,5 %. Dit ligt iets onder het rendement dat Attero thans volgens *Wastetool* realiseert voor de ARCG-gemeenten (12,88 %).

In het voorstel geeft Omrin aan dat in 2018 een scheidingspercentage van ruim 38 % is gerealiseerd. Hierbij moet worden aangetekend dat Omrin ook toepassing van ONF voor energieopwekking rekent tot hergebruik. Als op eenzelfde wijze naar de resultaten van Attero wordt gekeken komt het ook ongeveer op dit percentage uit.

In het voorstel voor inbesteding kondigt Omrin aan dat door de bijplaatsing van een lange (Dano) trommel bij de SBI het scheidingsrendement verder wordt verhoogd. In combinatie met de resultaten die door inzameling van glas, textiel en OPK worden gerealiseerd kan hier een belangrijke bijdrage worden geleverd aan de realisatie van de VANG-doelstellingen van de ARCG-gemeenten.

Energierendement: elektriciteit, warmte en groengas

De REC te Harlingen is een producent van elektriciteit en warmte. Volgens het voorstel gaat het om 656 kWh elektriciteit per ton afval en energieproductie voor circa 13.800 huishoudens en om 2.180 kWh nuttige warmte voor derden – vooral bedrijven. De SBI levert 33,5 m³ per ton afval voor circa 4.200 huishoudens.

Net als alle andere installaties heeft de REC een R1 status en kent een R1-waarde van 1,15. De installatie scoort daarmee goed. Van de Nederlandse installaties kent alleen EEW te Delfzijl een hogere waarde.

Vermindering CO2

Door verbranding van afvalstoffen wordt bespaard op verbranding van fossiele brandstof en de CO2 die daarmee gepaard gaat. In combinatie met besparing op de inzet van primaire grondstoffen en de productie van materialen door hergebruik wordt ook bespaard op CO2-uitstoot. Op basis van rekenmodellen van CE Delft is de gemodelleerde equivalente CO2-kg uitstoot door de inzet van de SBI en de REC van Omrin -310 kg CO2-eq per ton restafval. Dit resultaat wordt behaald door de combinatie van afvalscheiding leidend tot hergebruik en productie van energie en scoort daardoor beter dan die van bedrijven die deze combinatie niet kennen.

De prestaties van de REC hebben vooral te maken met het feit dat Omrin een relatief nieuwe installatie kent waarbij de energieproductie is geoptimaliseerd. Vernieuwing van de SBI door bijplaatsing van de Dano-trommel in 2021 kan verder bijdragen aan de vermindering van CO2-uitstoot.

Voorts wordt in het voorstel van Omrin gesproken over realisatie van een vergistingsinstallatie naar voorbeeld van de installatie van de Meerlanden in Rijssenhou. Daarin wordt groengas opgewekt via vergisting van Gft, compost verkregen, restwarmte benut voor derden, CO2 afgevangen voor de tuinbouw, en condenswater verkregen voor bepaalde toepassingen. Hiervoor dient een *businesscase* te worden opgesteld voor de haalbaarheid in de Groningse context: input, productie en afzet. Realisatie van een dergelijke installatie betekent productie van meer groengas en verdere vermindering van de CO2 emissies. In het voorstel wordt de *businesscase* voorgesteld. In ambtelijk contact tussen ARCG en Omrin zijn principe afspraken gemaakt over een verkennend gesprek om de onderwerpen voor de businesscase te identificeren.

Tot dat een vergistingsinstallatie gerealiseerd gaat worden zal de Gft worden gecomposteerd bij andere verwerkers. De overgang van compostering naar vergisting met compostering heeft effect op de CO2-uitstoot. Het per saldo effect zal overigens naar verwachting beperkt zijn.

Geur en mogelijk schadelijke stoffen

In Harlingen is de afgelopen jaren onrust bij inwoners en de gemeentelijke politiek ontstaan over de emissies van de REC, de mogelijke gevolgen voor de volksgezondheid en mogelijke effecten op de natuurwaarden in het Waddengebied. De Inspectie voor de Leefomgeving en provinciale toezichthouders hebben geen structurele problemen geconstateerd. Omrin heeft maatregelen in de bedrijfsvoering genomen. Het bedrijf is op zijn website en in andere uitingen transparant over de emissies. Het bedrijf presteert binnen de emissienormen. Desondanks kan er onrust bij burgers van Harlingen blijven bestaan. Begin 2019 is door een aantal burgers aangedrongen op sluiting van de centrale. Eventueel voortdurende imago schade kan afstralen op de aandeelhoudende partijen.

Duurzaamheid en milieu laat een geschakeerd beeld zien. Er is in elk geval geen sprake van onvoldoende prestaties. De beoordeling is een combinatie van oranje en groen met een dominantie voor groen: lichtgroen.

Vergelijking met aanbesteding

Van de marktpartijen kent de installatie van EEW te Delfzijl een hogere R1-waarde dan Omrin. Overigens hebben alle verbrandingsinstallaties in Nederland een R1-status. In een aanbesteding kan een bepaalde minimale R1-waarde worden geëist, maar dat kan leiden tot beperking van het aantal inschrijvende partijen.

Per saldo vermindering van de CO2 uitstoot zoals door Omrin wordt gerealiseerd kan alleen worden gerealiseerd door combinatie van afvalscheiding en lage uitstoot bij de verbrandingsinstallatie. Drie marktpartijen kennen die combinatie. Echter de R1-waarde van de installaties van die partijen is lager dan die van Omrin. Bij verbrandingsinstallaties van een aantal marktpartijen in Nederland zijn

minder klachten en is minder maatschappelijke reuring dan bij Omrin. Dat kan verschillende oorzaken hebben. Die kunnen zowel bij de installatie als in de omgeving gelegen zijn. Doordat er geen sprake is van eigenaarschap kan er sprake zijn van minder afstraling van imagoschade van een marktpartij op de opdrachtgevende overheid.

Als een privaat bedrijf waaraan de verwerking is uitbesteed slechte emissieresultaten heeft en een negatief maatschappelijk imago krijgt, dan straalt dat niet af op een gemeente als eigenaar maar wel op de gemeente als opdrachtgever. De verschillen in negatieve effecten voor de opdrachtgevende partij zijn bij inbesteding of aanbesteding beperkt.

Huidige situatie

De nascheidingsresultaten van Attero, op basis van de WasteTool gegevens van 2018, zijn 12,88 %. Het RDF en Digistaat wordt verbrand in de installatie in Wijster met R1-status – zij het met een lagere waarde dan de installatie van Omrin. Het GFT wordt vergist en gecomposteerd. In Wijster zijn er de afgelopen twee jaar klachten van omwonenden geweest over geurhinder van de installatie van Attero.

5. Transport

Bij transport gaat het om de optimalisatie van de efficiency van transport gericht op verkeersbewegingen met vollast van containers op wagens, beperking van het aantal verkeersbewegingen, optimale inzet van aanwezige voertuigen en optimalisatie van gebruik van niet-fossiele brandstoffen (groengas, elektrisch, waterstof).

De gemeente Groningen en Het Hogeland blijven met de huidige vervoermiddelen ingezamelde afvalstoffen naar de overslag op het ARCG terrein rijden. Voor transport naar de scheidings- en verwerkingsinstallaties werkt Omrin voornamelijk met wisselcontainers van 28 m3 op inzamelvoertuigen die rijden tussen milieustraten en op- en overslaglocaties en de be- en verwerkingsinstallaties in Friesland. De voertuigen rijden op biogas. Niet is aangegeven of het hierbij om alle voertuigen gaat of een deel van het wagenpark. Omrin stelt voor dat de ARCG-gemeenten zelf grof huishoudelijk afval vanaf milieustraten naar de be- en verwerker rijden. Hierover wordt nog nader overlegd tussen Omrin en ARCG. Uit mondelinge toelichtingen is gebleken dat Omrin uitsluitend met eigen vervoersmiddelen restafval en na te scheiden afvalstromen naar de installaties in Heerenveen en Harlingen rijdt. Voor de gemeente Westerkwartier kan dit anders liggen als vanuit deze gemeente rechtstreeks door de inzamelaar (Renewi) op de installaties zou worden gereden. Dit moet nader worden onderzocht, want dat heeft ook consequenties voor het contract tussen de gemeente en het inzamelbedrijf.

Na realisatie van een installatie op het ARCG-terrein of elders in Groningen kan de vollast bij heen en retour vrachten worden gerealiseerd. Tot die tijd is dat nog niet het geval en zijn er naar verwachting vervoersbewegingen zonder containers of met lege containers van Friesland naar Groningen.

Uit het voorstel blijkt niet dat Omrin concrete voornemens heeft tot verdere optimalisatie van brandstofgebruik (type groengas en andere niet-fossiele brandstoffen). Hierover moet meer duidelijkheid komen en daarover vindt nog nader overleg plaats tussen Omrin en ARCG.

Het voorstel is weinig concreet over de optimalisatie van het transport: efficiency en beperking uitstoot van CO2. Eerst na realisatie van een installatie op het ARCG-terrein kan hierin mogelijk verandering komen. Wij geven in de samenvattende tabel de bevinding aan met de kleur Oranje.

Vergelijking met aanbesteding

In een aanbesteding kunnen eisen worden gesteld aan transportmiddelen en gebruik van brandstoffen. Ook kunnen eisen en wensen worden geformuleerd ten aanzien van de efficiency van vervoersbewegingen. Attero en EEW hebben locaties in Noord-Nederland. Met Attero is de afgelopen jaren een praktijk ontwikkeld inzake optimalisatie van vervoerbewegingen uit oogpunt van milieu.

Huidige situatie

Het huishoudelijk afval wordt door de individuele gemeenten zelf naar Groningen getransporteerd. De auto's van Groningen en Het Hogeland zijn uitgerust met Euro 5 en 6 motoren en rijden op GTL met Ad Blue toevoeging. 1 auto rijdt op waterstof. Vanuit Westerkwartier rijden er auto's met Euro 5 en 6 motoren op diesel.

Transport van Attero voor de verwerking van GFT in Wijster is uitbesteed aan een derde partij. De ingezette auto's hebben Euro 5 motoren en rijden op diesel.

6. Tarieven

De tarieven in het voorstel van Omrin worden vergeleken in onderstaande tabel gezet naast de landelijke tarieven.

Stroom	Poorttarief landelijk in €	Poorttarief Omrin in €	Transport Omrin in €	Belasting in €	Vermeden verwerking kosten	Totaal Omrin in €
Restafval nascheiding	Recent: 70 – 80	68,00	15,00	21,70	2,50 (inclusief)	104,70
Restafval bronscheiding	Privaat 80 – 110 Publiek 50 – 72	70,50	15,00	32,63		118,13
GFT	45 – 55	46,00	17,50	1,00		64,50

Tabel 1. Poorttarieven van Omrin vergeleken met de variatie in poorttarieven landelijk, plus transportkosten Omrin en belastingen, alle per ton afval.

De tabel laat zien dat de poorttarieven sterk uiteenlopen. Dit heeft onder meer te maken met het jaar waarin contracten zijn afgesloten. Rond 2012 lagen de poorttarieven voor de afvalverbrandingsinstallaties zeer laag met name bij private verwerkers (€ 40 – € 60 per ton). Inmiddels zijn ze door de gerealiseerde vollast, mede vanwege import van afval, weer gestegen tot circa € 80 tot € 110 per ton. Voor verwerking van Gft liggen de poorttarieven voor compostering lager (circa € 45 per ton) dan voor vergisting (circa € 55 per ton). Het verschil was in het verleden groter. Bij realisatie van een vergistingsinstallatie zal het poorttarief van Omrin voor Gft stijgen. Het huidige poorttarief dat ARCG voor nascheiding betaalt is € 128.

De poorttarieven van Omrin zijn marktconform. Bij restafval is het poorttarief niet laag voor een publieke partij.

In het poorttarief heeft Omrin de vermeden verwerkingskosten ingecalculeerd en komt tot een voorgecalculeerde vermindering van € 2,50. In het voorstel wordt niet duidelijk wat Omrin doet met

de vermeden verbrandingsbelasting als gevolg van scheiding. Hierover moet nog duidelijkheid worden gegeven.

Omdat de poorttarieven marktconform zijn, past hierbij de kleur groen.

Ter vergelijking worden de tarieven voor 2020 van Attero in onderstaande tabel weergegeven.

Stroom	Poorttarief Attero in €	Transport Attero in €	Belasting in €	Vermeden verwerking kosten	Totaal Attero in €
Restafval nascheiding	129,78	n.v.t.	27,09	7,30	149,97
Grof restafval	128,79	n.v.t.	19,58 (inclusief)		128,79
Restafval bronscheiding					n.v.t.
GFT	46,36	17,68	inclusief		64,04

Tabel 1-A. Poorttarieven van Attero vergeleken met de variatie in poorttarieven landelijk, plus transportkosten Attero en belastingen, alle per ton afval.

Vergelijking met aanbesteding

De poorttarieven van private verwerkers voor verwerking van restafval laten zien wat ook al in de marktverkenning werd aangeduid: de tarieven fluctueren. In recente aanbestedingstrajecten waren de inschrijvingsprijzen hoger dan voorheen. Van lagere prijzen dan die van overheidsbedrijven is het gegaan naar hogere prijzen dan die van overheidsbedrijven.

Huidige situatie

De huidige poort tarieven van Attero voor 2020 en het aandeel afvalstoffen belasting en het aandeel vermeden verwerkingskosten zijn in een aparte bijlage toegevoegd.

7. Risico's en Calamiteiten

Een en andermaal is met Omrin ambtelijk gesproken over het omgaan met risico's en calamiteiten. In het voorstel is opgenomen dat ARCG gemeenten niet aansprakelijk zijn voor risico's in de dienstverlening. Omrin is daarvoor verzekerd.

Risico's voor ARCG als opdrachtgever

Er bestaat een risico van de mogelijkheid dat afvalstromen niet verwerkt kunnen worden vanwege een *stop* van de installatie of een calamiteit. Omrin verwijst hier naar het feit dat het bedrijf over twee verwerkingsinstallaties beschikt. Deze zijn echter van verschillende aard en leiden tot verschillende prestaties ten aanzien van de beleidsdoelstellingen op het vlak van duurzaamheid en hergebruik. Op het moment dat een calamiteit of een *stop* zich voordoet en dit voor langere tijd (weken of maanden) leidt tot het niet kunnen verwerken van afval, zal dit gevolgen hebben voor het rendement van de installaties:

- bij wegvallen van SBI: niet brongescheiden afval wordt niet nagescheiden maar zal vooral als restafval worden verbrand, of
- bij wegvallen van REC: restafval zal niet kunnen worden verbrand en zal:
 - naar beschikbare ruimte bij andere afvalverbrandingsinstallaties elders moeten worden afgevoerd – wat betekent dat men afhankelijk is van beschikbare ruimte en de kenmerken van de installaties,
 - tijdelijk worden opgeslagen - wat kostbaar en milieu hygiënisch riskant is, of
 - worden gestort – zoals in 2019 is gebeurd met afval dat niet kon worden verbrand bij de AEB centrale in Amsterdam.

In alle gevallen komt de realisatie van de inhoudelijke doelen van het afval/grondstofbeleid van de gemeenten onder druk te staan.

Omrin beperkt de risico's door een (preventief) onderhoudsprogramma waarmee ongepland stilstand van de installaties zoveel mogelijk wordt voorkomen. Omrin stuurt op langdurige afvalcontracten en heeft continu aandacht om de afvalportefeuille af te stemmen op de capaciteit van de installaties. De ontwikkelingen op de energiemarkt worden gevolgd en ze hebben zowel contractueel als door middel van subsidies maatregelen getroffen om de risico's van onverwachte fluctuaties te voorkomen.

Risico's voor ARCG als eigenaar

Als aandeelhouder loopt ARCG risico voor de waarde die zij voor de aandelen heeft betaald. Het kan gaan om de nominale waarde van het aandeel, of indien zij een hogere prijs heeft betaald vanwege reservevorming, deze hogere prijs – zie verder hieronder paragraaf 11. Voorwaarden en kosten toetreding en uittreding.

Dit risico loopt ARCG bij een eventueel faillissement als gevolg van financieel beheer of de invloed van een omvangrijke calamiteit of storing. Dat laatste zal zich niet snel voordoen omdat Omrin thans beschikt over twee verwerkingsinstallaties die inkomsten kunnen genereren en in de toekomst mogelijk drie als bijvoorbeeld een installatie op het ARCG is gerealiseerd. Er is sprake van enige risicospreiding, al zal het onverhoopt niet meer functioneren van de REC een grote impact hebben op de positie van het bedrijf gelet op het feit dat dit de meest kapitaalintensieve installatie is.

De schade voor ARCG kan in het geval van beëindiging van het operationeel zijn van Omrin ook bestaan uit de noodzaak van het verwerven van nieuwe verwerkingsmogelijkheden op de markt of bij een andere publieke verwerker.

Samenvattend. Onder normale omstandigheden met eventuele calamiteiten en stops van beperkte omvang en duur zullen de verwerkingsrisico's kunnen worden opgevangen en komen alleen de realisatie van beleidsdoelen (tijdelijk) onder druk te staan. Het risicomanagement van Omrin lijkt op orde. De beoordeling is groen.

Vergelijking met aanbesteding

Bij aanbesteding zal bij een calamiteit bij een marktpartij alleen sprake zijn van het risico van het niet halen van de beleidsdoelen en van schade vanwege het eventueel verwerven van nieuwe verwerkingsmogelijkheden op de markt of bij een publieke verwerker. De overige risico's worden geheel gedragen door de verwerker. In het contract met de verwerker kunnen de risico's verder worden verkleind en kan ook op inhoudelijk vlak compensatie worden geregeld. Dat moet bij de uitvraag reeds worden vastgelegd. Dat kan van invloed zijn op het aantal inschrijvingen in de procedure.

Huidige situatie

Attero wordt eigenaar van het afval zodra de lading is gestort in de loshal. Bij calamiteiten en storingen blijft Attero verantwoordelijk voor de verwerking van het afval elders. Attero heeft een installatie met nascheiding in Wijster achter de hand.

8. Transparantie en rapportages

In de ambtelijke contacten tussen Omrin en ARCG is diverse malen transparantie en informatie over de resultaten van het bedrijf aan de orde geweest. Het ging daarbij zowel om informatie over bedrijfseconomische en financiële resultaten als om informatie over prestaties op het vlak van scheidingsrendement, energieproductie en milieu.

Omrin heeft een aantal kanalen om de opdrachtgevers en eigenaars te informeren. In het voorstel worden ambtelijke overlegvormen genoemd, waarbij Omrin communiceert met opdrachtgevers in collectief verband en met opdrachtgevers individueel.

Omrin biedt iedere maand inzicht in het volume van iedere afvalstroom dat per gemeente wordt aangeboden. Eenmaal per jaar geeft Omrin inzicht in de gerealiseerde scheidingspercentages. In ambtelijk contact heeft Omrin gemeld maatwerk te willen leveren wat betreft de periodiciteit van informatievoorziening (per kwartaal of maandelijks). ARCG kan haar specifieke wensen kenbaar maken.

Als eigenaar/aandeelhouder krijgt ARCG inzicht in de bedrijfseconomische en financiële aspecten van het bedrijf. In verband van de Algemene vergadering van Aandeelhouders neemt ARCG deel aan de vaststelling van de begroting en de rekening.

Omrin geeft ARCG de gelegenheid om haar behoefte aan informatie en gegevens te formuleren en het bedrijf is bereid om maatwerk te leveren. De kleur voor dit onderwerp is in de samenvattende tabel groen.

Vergelijking met aanbesteding op de markt

In aanbestedingsdocumenten kunnen eisen en wensen worden geformuleerd ten aanzien van transparantie en rapportages in de opdrachtnemer-opdrachtgever relatie. In het resulterende contract kunnen voorschriften worden opgenomen over overleggen, rapportages en verantwoording. Daarbij kan ook worden gevraagd naar bedrijfseconomische en financiële informatie in verband met de waarborg van continuïteit in de dienstverlening. In de praktijk blijkt dat de bedrijfseconomische en financiële informatie die de opdrachtgever kan eisen, beperkt kan worden door het bedrijfsbelang – vanwege mogelijk concurrentiegevoelige informatie.

Huidige situatie

ARCG heeft momenteel inzicht en toegang tot alle data van Attero. De ARCG beheert namelijk een virtuele weegbrug voor Attero waarin alle ingaande en uitgaande afvalstromen van Attero door ARCG worden gewogen.

9. Afvalverwerking en gerelateerde werkgelegenheid

Het voorstel van Omrin spreekt vooral intenties uit over de bereidheid tot investeren in de realisatie van een be- en verwerkingsinstallatie op het ARCG-terrein of in elk geval in de regio Groningen. Realisatie van een installatie waarbij Gft wordt verwerkt en groengas wordt opgewekt, past binnen de filosofie van de ontwikkeling van het bedrijf. Wel is een en ander afhankelijk van een *businesscase* waarvoor in het voorstel nog geen hoofdonderwerpen zijn geformuleerd. Daarvoor zijn op ambtelijk niveau procedure-afspraken gemaakt tussen ARCG en Omrin.

Op het ARCG-terrein kan in elk geval voor de gemeente Groningen een op- en overslagstation worden gerealiseerd. De *social impact* daarvan is echter beperkt.

Er is perspectief op realisatie van afvalverwerking en bewerking en op afvalstof/grondstof gerelateerde werkgelegenheid. maar dat perspectief moet nog wel nadere invulling krijgen. De kleur in de tabel onder punt 12 is oranje.

In het voorstel voor inbesteding schetst Omrin het initiatief dat indien Groningen, Friesland en Drenthe volumes bundelen er kansen ontstaan om grondstofketens te sluiten en meer activiteiten en daarmee werkgelegenheid te ontplooiën. Omrin werkt samen met diverse doelgroepen binnen de stichting Omrin Estafette. Omrin Estafette heeft kennis en ervaring voor een Recycle Boulevard die kan worden ingezet voor een ambachtscentrum, circulariteitshub of afvalbrengstation 2.0. binnen het ARCG gebied. Gemeenten kunnen op deze wijze een bijdrage leveren aan een circulaire economie door innovatief samen te werken met: bedrijven, onderwijs, ondernemers, de creatieve sector en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Dit kan bijdragen aan het streven van de Groningse gemeenten naar *social impact* van bedrijfsactiviteiten op het vlak van circulaire economie.

Vergelijking met aanbesteding op de markt

In een aanbestedingstraject kan de eis worden geformuleerd van de ontwikkeling of realisatie van een afvalbe- of verwerkingsinstallatie en realisatie van afvalgerelateerde werkgelegenheid. Gelet op de aard van de aanbesteding ligt het echter meer voor de hand dat de realisatie van afvalverwerking en daaraan gekoppelde werkgelegenheid apart wordt aanbesteed. Mogelijk dat marktpartijen daarvoor een aanbieding kunnen doen terwijl die marktpartijen niet kunnen voldoen aan de eisen en wensen die ARCG stelt bij de uitvraag van verwerking van huishoudelijk afval, grof huishoudelijk afval en Gft met bron- en nascheiding.

10. Financiële positie/bedrijfseconomische positie Afvalsturing Friesland/Omrin.

We hebben de financiële positie beoordeeld aan de hand van de rekening 2017 en begroting 2020 van Afvalsturing Friesland. We hebben gekeken naar de tarieven en solvabiliteit.

Tarieven

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
restafval	80,00	80,00	80,00	81,00	82,00	83,0
Gft-afval	59,50	60,00	60,50	61,50	62,50	63,50

Tot 2017 zijn de tarieven constant. Vanaf 2018 stijgen de tarieven jaarlijks met 1 euro. Een jaarlijkse stijging van 1 euro is redelijk, vooral omdat deze stijging wordt ingezet voor verbetering van de solvabiliteit van Omrin.

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft de verhouding weer tussen het eigen vermogen en het vreemd vermogen. Het geeft inzicht in de mate waarin Omrin in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Dat is belangrijk voor de continuïteit van Omrin.

Rekening				Begroting	
2015	2016	2017	2018	2019	2020
19,0%	19,8%	23,3%	24,9%	25,3%	27,9%

Vanaf 2015 stijgt de solvabiliteit van Omrin. In het algemeen geldt dat indien de solvabiliteit ligt tussen de 25% en 40% dat goed is. De verwachting is dat de solvabiliteit bij de rekening 2019 op basis van de begroting 2019 boven de 25% komt. Dat is een gezonde solvabiliteit.

Het beleid van Omrin is dat indien de solvabiliteit boven de 25% is en onder de 30% is, de helft van de winst aan de aandeelhouders wordt uitgekeerd. Indien de solvabiliteit boven de 30% komt zal de totale winst aan de aandeelhouders worden uitgekeerd.

11. Voorwaarden en kosten toetreding en uittreding

ARCG kan toetreden als aandeelhouder van letteraandelen B als de Algemene vergadering van Aandeelhouders besluit tot uitgifte van de aandelen onder goedkeuring van de Raad van Commissarissen en na verkregen goedkeuring van de houders van de betreffende soorten aandelen: in dit geval letteraandelen B.

Aandelen

Omrin stelt voor dat ARCG eigenaar wordt door verwerving van 360 letteraandelen B met een prijs van € 450,- per aandeel plus de waarde van de sinds 2016 opgebouwde reserves.

Bij aanschaf van aandelen per 1-1-2022 wordt de waarde door Omrin (dat wil zeggen Afvalsturing Friesland N.V.) geschat op € 450 plus de opgebouwde reserve per aandeel per 1-1-2019 plus de reserves die in 2019, 2020 en 2021 worden opgebouwd en die worden geschat op 500 per jaar. De totale prijs van het aandeel op 1-1-2022 zou dan zijn € 3.888. Dit zou betekenen een totaalbedrag van € 1.399.680. Dit is € 4,07 per inwoner uitgaande van 344.112 inwoners per 1 januari 2020.

De ARCG deelt vanaf toetreding in de dividenden als die worden uitgekeerd. Gelet op de solvabiliteitspositie van Omrin, de regels die het bedrijf voor uitkering van dividend heeft opgesteld en de prognose die Omrin zelf geeft van de bedrijfsresultaten stelt het bedrijf dat naar verwachting ook de komende jaren dividend kan worden uitgekeerd.

In zijn voorstel biedt Omrin drie opties om de prijs per aandeel en daarmee het totaalbedrag minder hoog te laten zijn.

1. Aandelen verwerven volgens de waarde op moment van toetreding

Ten eerste, indien ARCG al in 2020 besluit tot toetreding, dan wordt uitgegaan van de opgebouwde reserve per 2020. De prijs per aandeel is in deze optie circa € 3.040, in totaal € 1.094.000 (€ 3,18 per inwoner). Ook dan deelt ARCG mee in de dividenduitkering op het moment van toetreding.

2. Aandelen verwerven tegen nominale waarde en lenen van de waarde als gevolg van opgebouwde reserve

Ten tweede, het bedrag van de per 1-1-2022 opgebouwde reserve lenen van Afvalsturing Friesland N.V. en in de jaren vanaf toetreding de lening terugbetalen vanuit het uitgekeerde dividend. Dat betekent concreet dat ARCG over een aantal jaren afziet van dividend. Berekend is dat dit om circa 7 a 8 jaar gaat, gelet op het dividend van de afgelopen jaren (€ 150.000 per jaar). Dat betekent dat de lening in 2028 kan zijn afgelost. De lengte van de periode is afhankelijk van de omvang van het jaarlijkse dividend – die kan van jaar tot jaar verschillen. De ARCG betaalt in deze optie de nominale waarde van het aandeel: € 450, in totaal € 162.000 (€ 0,47 per inwoner).

3. Vermindering van waarde boven de nominale waarde door besluitvorming over toetreding in 2020

De derde optie die Omrin biedt is dat bij besluitvorming over toetreding in 2020 de waarde per 1-1-2021 wordt aangehouden. Alsdan kunnen de 360 aandelen worden verworven voor het totaalbedrag van circa € 1,1 mln. (€ 3,20 per inwoner).

Er zijn meer opties mogelijk.

4. Aandelen verwerven met lenen van een deel van de waarde vanwege de opgebouwde reserve

Een vierde mogelijkheid die met Omrin zou kunnen worden besproken is dat ARCG een prijs betaalt die ligt boven de nominale waarde maar onder de waarde als gevolg van de opgebouwde reserve.

Daarbij leent ARCG een deel van de opgebouwde reserve. Te denken valt bijvoorbeeld aan een waarde van € 1000 per aandeel: € 360.000 (€ 1,05 per inwoner). De tijd dat ARCG geen dividend uitgekeerd krijgt, wordt dan ingekort ten opzichte van de hierboven als tweede genoemde optie.

5. Minder aandelen verwerven

Een vijfde mogelijkheid is dat ARCG minder aandelen neemt dan de 360 die Omrin voor ARCG voorziet, tegen de prijs per 1-1-2022. Bijvoorbeeld 50 aandelen of minder. Voordelen daarvan zijn dat een beperkt bedrag ineens hoeft te worden opgebracht voor het verwerven van eigendom en dat het financiële risico dat ARCG en de drie gemeenten lopen beperkt is tot het bedrag van de aankoop.

Een belangrijk nadeel van minder aandelen is de positie die ARCG in dat geval inneemt in het krachtenveld van gemeenten en organisaties die aandeelhouder van Afvalsturing Friesland N.V. zijn. In paragraaf 2 is gewezen op de beperkte formele invloed op bestuurlijk niveau in relatie tot de informele ambtelijke invloedspositie op ambtelijk niveau. Bij een beperkt aantal aandelen zal ARCG ook een beperkte informele invloedspositie op ambtelijk niveau hebben.

Een ander nadeel heeft te maken met de beperkte dividenduitkering bij winst van het bedrijf. ARCG gaat in principe een langdurige relatie met Omrin aan. Bij een beperkt aantal aandelen, zullen de inkomsten uit dividend beperkt zijn, terwijl de ARCG-gemeenten door de levering van afvalstromen wel substantieel bijdragen aan de bedrijfsresultaten.

6. Meer aandelen verwerven

ARCG kan ook opteren voor meer aandelen dan de 360, gelet op het aantal huishoudens in de ARCG-gemeenten en de omvang van het gebied. Meer aandelen leiden tot een steviger positie vanuit oogpunt van informele invloed van de ARCG binnen Omrin (in de ambtelijke overleggen) en een hogere dividenduitkering bij winst, maar levert qua formele zeggenschap via de aandeelhouders weinig op, omdat het weliswaar om meer aandelen gaat maar om meer letter B-aandelen.

Risico

De waarde die voor het aandeel wordt betaald is ook het maximale bedrag waarvoor de ARCG en daarmee de drie betrokken gemeenten risico lopen bij eventueel bedrijfseconomische achteruitgang van Omrin of in het uiterste geval faillissement. Hoe hoger het bedrag dat ARCG voor de aandelen betaalt, hoe hoger het jaarlijkse rendement kan zijn, maar ook hoe hoger het bedrag is dat kan worden verloren in het uiterste geval een faillissement. Indien wordt gekozen voor de optie waarbij ARCG waarde boven de nominale waarde wordt geleend van Afvalsturing Friesland N.V. (de tweede optie), zal bij een onverhoopt faillissement vóór 2028 er naast het verlies van het oorspronkelijk ingelegde kapitaal een restschuld van ARCG aan Afvalsturing Friesland N.V. bestaan.

Uittreding

Omrin heeft recent de regels voor uittreding aangepast. Er is een uittredingstermijn van 5 jaar en verplichte verkoop van de aandelen aan medeaandeelhouders. De termijn voor uittreding is niet ongebruikelijk en past ook in analogie bij een uitspraak van de Raad van State uit 2001. Daarin heeft de Raad van State overwogen dat bij het bepalen van mogelijke toekomstige schade (in de praktijk frictie- en desintegratiekosten met betrekking tot personeel, materieel en overhead) vanwege uittreding het hanteren van een overbruggingsperiode van 5 jaren, te rekenen vanaf de datum van uittreding (of in het geval van Omrin de aankondiging van uittreding), voor de hand ligt. Daarbij is in aanmerking genomen dat van de latende organisatie mag worden verwacht dat zij zich binnen die periode kan aanpassen aan de ten gevolge van de uittreding gewijzigde omstandigheden (ABRvS van 12 december 2001, LJN: AD7959).

De uittredingsregels van Omrin zijn dus passend bij hetgeen redelijk wordt gevonden.

Aandeelwaarde en uittreding

Bij uittreding dient de uittredende partij haar aandelen aan te bieden aan de medeaandeelhouders. Indien bij die medeaandeelhouders geen belangstelling bestaat voor de aankoop van de aandelen en ook het bedrijf de aandelen niet aankoopt, kan worden besloten dat de aandelen aan derden worden verkocht. In het geval van de als tweede genoemde optie voor de bepaling van de aankoopprijs hierboven, bestaat de mogelijkheid dat bij uittreding nog sprake is van een restschuld van ARCG aan Afvalsturing Friesland N.V..

Vergelijking met aanbesteding op de markt

Bij aanbesteding maakt ARCG geen kosten voor de verwerving van eigenaarschap. Bij investering moet krediet worden verstrekt voor de aankoop van de aandelen. Los van de tarieven die partijen rekenen is ARCG bij aanbesteding op korte termijn goedkoper uit. Daar staat tegenover dat er geen perspectief is op het genereren van inkomsten via dividenduitkeringen. Daar staat weer tegenover dat er voorbeelden zijn van overheidsgedomineerde verwerkers die geen dividend hebben uitgekeerd gedurende een reeks van jaren – hetzij vanwege de bedrijfseconomische prestaties hetzij vanwege bedrijfsbeleid.

12. Samenvattend overzicht

Onderstaande tabel laat zien dat er voor het verder werken aan investering geen signalen op rood staan. De oranje signalen en de lichtgroene signalen moeten door nadere afspraken en besluiten van de kant van zowel ARCG als Omrin op dondergroen komen te staan.

	Onderwerpen	Beoordeling
1.	Bedrijfsprofiel	Oranje
2.	Dienstverlening	Donkergroen
3.	Duurzaamheid en milieuprestaties	Lichtgroen
4.	Transport	Oranje
5.	Tarieven en kosten	Donkergroen
6.	Risico's en calamiteiten	Donkergroen
7.	Transparantie en rapportages	Donkergroen
8.	Afvalbe- en verwerking en werkgelegenheid in de regio	Oranje
9.	Financiële positie	Donkergroen
10.	Voorwaarden en kosten toetreding en uittreding	Lichtgroen

De meeste van de onderwerpen kleuren groen. Dat wijst erop dat verdere stappen om te komen tot toetreding kunnen worden gezet. Het bedrijfsprofiel kleurt oranje. Dat kan meer groen worden wanneer vanuit ARCG in elk geval op ambtelijk niveau wordt ingezet op actief invloed uitoefenen op en samenwerking met Omrin en de andere gemeenten. Dat vergt in elk geval dat ARCG een substantieel aantal aandelen verwerft: tenminste 360 aandelen.

Het tweede onderwerp dat oranje kleurt is het transport. In dat verband bestaan er nog onzekerheden over de inrichting van het transport en de milieuprestaties van de transportmiddelen. Daarover wordt nog nader overlegd tussen Omrin en ARCG. En daarop zullen bij het opdrachtgeverschap van ARCG aan Omrin afspraken moeten worden gemaakt en vastgelegd.

Tenslotte is ook de realisatie van afvalbe- en verwerking in de regio Oranje gekleurd. Een businesscase zal over dit onderwerp meer duidelijkheid moeten verschaffen. De gemeente Groningen en de andere twee ARCG-gemeenten zullen hierin ook hun positie moeten bepalen. Er zijn verschillende aspecten die daarbij moeten worden meegewogen: werkgelegenheid, energie-effecten, milieueffecten, inpassing in de stedelijke ontwikkeling van Groningen. In dat verband kunnen verschillende initiatieven op het vlak van circulaire economie en hergebruik die een *social impact* hebben worden meegenomen in de afweging.

Prioritering

De genoemde tien onderwerpen uit de tabel verhouden zich tot elkaar. We hebben ze ingedeeld naar prioriteit.

Prioriteit I	Duurzaamheid en milieuprestaties Tarieven en kosten Voorwaarden, kosten toetreding en uittreding en financiële positie
Prioriteit II	Afvalbe- en verwerkingsactiviteiten in de regio en daaraan gekoppelde werkgelegenheid Risico's en calamiteiten Transport
Prioriteit III	Transparantie en rapportages Dienstverlening Bedrijfsprofiel